

RZECZNIK PRAW PACJENTA

Warszawa, 30 sierpnia 2023 r.

RzPP-DWS-WPS.420.121.2023

**Pani
Katarzyna Sójka
Minister Zdrowia
ePUAP**

Szanowna Pani Minister,

w związku z wątpliwościami, dotyczącymi zasad przetwarzania jednostkowych danych medycznych pacjentów, dziękuję za aktywne podjęcie tematu, wprowadzane środki zaradcze i zapowiedź dalszych zmian w zakresie funkcjonalności IKP.

Korzystając ze sposobności, proponuję rozważenie wdrożenia kilku dodatkowych funkcjonalności:

1. W systemie IKP powinny być widoczne następujące informacje:

- podmiot przetwarzający dane,
- kiedy nastąpiło przetworzenie,
- zakres przetwarzanych danych (rodzaj i czas, kiedy dane zdarzenie medyczne miało miejsce),
- cel przetwarzania (wraz z właściwą podstawą prawną);

2. Powiadomienie pacjenta o kolejnych przypadkach przetworzenia jego danych medycznych (zwłaszcza, gdy podstawą prawną nie jest bezpośrednio wyrażona przez niego zgoda). Taka informacja mogłaby mieć postać wiadomości SMS, e-mail lub powiadomienia aplikacji mobilnej IKP (wedle wyboru pacjenta).

Warto również nadmienić, iż zakres funkcjonalności IKP określa ustawa, a wprowadzenie powyższych rozwiązań powinno wiązać się z jej nowelizacją.¹

W zaistniałej sytuacji i mając na uwadze wpływające do Biura Rzecznika Praw Pacjenta zgłoszenia dotyczące przedmiotowego zagadnienia, chciałbym dodatkowo poddać pod rozwagę kwestie istotne z perspektywy pacjenta w trzech aspektach:

---

¹ W art. 7a ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia (Dz. U. z 2022 r. poz. 1555, z późn. zm.) proponuję dodać pkt 18, o treści np.: "dostęp do informacji o przetwarzaniu jego danych osobowych gromadzonych w SIM (Systemie Informacji Medycznej) obejmujący informację o przetwarzającym danym, czasie przetwarzania, zakresie przetwarzanych danych oraz celu ich przetwarzania".

- 1) bezpieczeństwa pacjenta i optymalnych warunków korzystania ze świadczeń zdrowotnych (domniemanie prawa dostępu do jednostkowych danych medycznych wybranych osób wykonujących zawód medyczny i zasad przyznawania uprawnień);
- 2) budowania zaufania do instytucji państwowych i przestrzegania prawa pacjenta (wykorzystanie jednostkowych danych medycznych w postaci pseudonimizowanej);
- 3) zapobiegania potencjalnej dyskryminacji pacjentów (prawo do bycia zapomnianym).

1. Bezpieczeństwo pacjenta

W obecnym stanie prawnym, prawo dostępu do danych osobowych lub jednostkowych danych medycznych usługobiorców, przetwarzanych w systemie teleinformatycznym usługodawcy lub w Systemie Informacji Medycznej (SIM) mają²:

- pracownik medyczny, które dane wytworzył;
- personel medyczny podmiotu, w którym dane zostały wytworzone, jeśli to niezbędne przy udzielaniu świadczeń;
- lekarz, pielęgniarka lub położna POZ przy udzielaniu świadczeń;
- każdy pracownik medyczny w sytuacji zagrożenia życia usługobiorcy;
- w pozostałych przypadkach pracownik medyczny na podstawie zgody pacjenta lub jego przedstawiciela ustawowego.

W praktyce celowe wydaje się rozszerzenie grup personelu medycznego, których dostęp powinien być zagwarantowany ustawowo. Przykład taki przedstawiono m.in. w zgłoszeniu do Biura Rzecznika Praw Pacjenta wskazując, na lekarzy opiekujących się w hospicjum pacjentami w stanie terminalnym, którzy przed wystawieniem recepty na preparat zawierający środek odurzający grupy I-N lub II-N, substancję psychotropową grupy II-P, III-P lub IV-P lub prekursor kategorii 1 zobowiązani są weryfikacji świadczeń za pośrednictwem systemu.³

2. Zaufanie do instytucji publicznych

Jednostkowe dane medyczne wykorzystywane są przez instytucje publiczne przy realizacji różnych kluczowych zadań – np. ocena odległych efektów leczenia czy ocena ścieżki terapeutycznej pacjentów w systemie. Korzystają z nich m.in. Ministerstwo Zdrowia, Narodowy Fundusz Zdrowia czy Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji⁴. Dla zapewnienia poufności przetwarzanych danych, instytucje te wypracowały praktykę przetwarzania danych w postaci pseudonimizowanej (tj. takiej gdzie nie można zidentyfikować bezpośrednio konkretnego pacjenta, gdyż nadaje mu się odrębny identyfikator, pozwalający łączyć różne jego dane – jest to jednak proces odwracalny, a więc podlega przepisom o ochronie danych osobowych). Takie działanie jest w pełni uzasadnione, jednak nie jest

² Art. 35 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia

³ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 lipca 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie środków odurzających, substancji psychotropowych, prekursorów kategorii 1 i preparatów zawierających te środki lub substancje (Dz.U. z 2023 r. poz. 1368)

⁴ Art. 188-192a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2561, z późn. zm.)

zdefiniowane i opisane przepisami rangi ustawowej w ochronie zdrowia⁵. Brak świadomości takiej możliwości może prowadzić do większej obawy pacjentów o sposób wykorzystywania ich danych.

Właściwe opisanie obowiązku (w praktyce istniejących już praktyk) pseudonimizacji danych, wykorzystywanych w innych celach niż przy udzielaniu świadczeń zdrowotnej, przysłuży się do budowy zaufania do instytucji państwowych stosujących najlepsze praktyki. Celowe jest dążenie by jak najszerszy zakres zadań publicznych realizowany był z wykorzystaniem danych pseudonimizowanych. Mogłyby zostać one określone przez bezpośrednie wskazanie celów przetwarzania danych⁶, gdzie dane mogą być wykorzystane tylko w takiej postaci.

3. Dyskryminacja pacjentów

Kolejną godną rozważenia kwestią jest ograniczenie możliwości wykorzystania danych medycznych pacjentów poprzez wprowadzenie „prawa do zapomnienia”, tj. zakazu wykorzystania danych medycznych pacjenta po upływie określonego okresu czasu w przypadku określonych chorób, (np. chorób nowotworowych), co pozwoli zapobiec dyskryminacji takich pacjentów w różnych aspektach życia społecznego, np. przez instytucje ubezpieczeniowe. Po upływie wskazanego okresu (np. 5 lat), dane mogłyby być wykorzystane tylko bezpośrednio przy udzielaniu świadczeń lub systemowo w postaci pseudonimizowanej.

Rozwiązanie takie wdrożono już m.in. we Francji, Luksemburgu, Holandii, Belgii, Portugalii i Włoszech. Jest ono wprowadzane tam gdzie istotniejszą rolę pełni ubezpieczenie prywatne, ale w Polsce może stanowić przykład szczególnej dbałości o dobro pacjenta oraz wychodzenia naprzeciw ich przyszłym problemom.

Jesteśmy gotowi do zaproponowania treści przepisów regulujących powyższe kwestie, uważamy jednak, że szczegóły powyższych rozwiązań, zwłaszcza w świetle ostatniej publicznej debaty, powinny stanowić przedmiot szerszej dyskusji. W celu wypracowania szczegółowych rozwiązań proponuję również zaangażowanie Rady Organizacji Pacjentów oraz Rady Ekspertów przy Rzeczniku Praw Pacjenta.

Z poważaniem

Bartłomiej Chmielowiec
RZECZNIK PRAW PACJENTA

---

⁵ Analogiczne przepisy zawiera np. art. 20q ustawy z 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. z 2023 r. poz. 57, z późn. zm.) w zakresie łączenia danych obywateli w ramach zintegrowanej platformy analitycznej (projektu, w którym bierze udział również Minister Zdrowia).

⁶ Np. art. 12 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia wymieniający m.in. analizę przepływu środków publicznych przeznaczonych na finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej, obliczanie wskaźników jakości opieki onkologicznej i generowania na podstawie tych informacji raportów o poziomie jakości opieki onkologicznej w ramach Krajowej Sieci Onkologicznej.